

י ש ר א ל

מ ד י נ ת

ה ב ט ח ו ן

מ ש ר ז

הבטחון

ומערכת

צה"ל

ארכיון

383, 1975
128

בניק זה, בהשוואה לניק המקורי, חסרים קטעים, אשר נאסרו לעיון על פי קריטריונים שנקבעו על ידי שר הבטחון, כוננאי להקדמת פניוחן החומר לעיון.

תיק זה הוא העתק מצולם מהתיק המקורי הגנוז בארכיון צה"ל ומערכת הבטחון. השימוש בתיק זה מותר רק למטרות שאושרו כדן. חל איסור על ייצור ואו צילום עותקים נוספים מהתיק בלי אישור ממי שזוטמן לכך על פי דין.

התחלת התיק

1872 אג'ר - מונצ'י'ס

שם היחידה:

סני'ר מוקיע'ן מ'וה'ק'ר

הנושא:

המטה הכללי
אגף מודיעין

סודי ביותר
למכתב בלבד

מד (מ/ו.586.130) 521

ר' תערי ונשל"ד

2 זרע' 1973

24 עותק מס'

מספר זה מכיל 6 עמודים

בג"ב
ג' /
ג' /
ג' /

למנהל מרכז המודיעין -

237
מ.מ.מ.מ.
מ.מ.מ.מ.
מ.מ.מ.מ.
מ.מ.מ.מ.
מ.מ.מ.מ.
מ.מ.מ.מ.
מ.מ.מ.מ.

סקירת מודיעין מיוחדת

מס' 104/73

תוכנית טרוריו לכיבוש רמת-הגולן - הערכה

כל המוסר תוכן מסמך זה, כולו או קצתו, ליריעת אנשים שאינם מוסמכים לכך - עובר על חוקי בטחון המדינה. המוצא מסמך זה נדרש למסרו לתחנה הקרובה של משטרת ישראל או המשטרה הצבאית.

חומר רגיש
מסאת רגישות המקורות מהם הושג מידע זה, לא ייכללו נתונים אלה במלואם בשום פרסום מודיעיני נוסף. הם מועברים ליריעת המכתובים בלבד.

סודי ביותר

עיקרי הסקירה

1. בידינו ידיעה, כי מסוף ספט' 73 צפויה מחקפה-רבותי סורית לביכוש רמת-הגולן, בה ששהתפנה כל 5 הדיכויזיות, שהזנקנה ממערכי-החירום שלהם. תוכנית המחקפה נראית לנו כמטקפת תוכנית-אב מבצעית סורית, שהסורים אף התאמנו לפיה במשך השנה. אולם, ביצועה עתה ובטווח קרוב אינו סביר, להערכתנו.

2. הצבא הסורי ערוך עתה במרחב החזית במערך חירום מלא. אף כי לפי הדוקטרינה הסובייטית מאפשר מערך כזה מעבר למחקפה, מודעים להערכתנו הסורים להיעדר תנאים צבאיים ומדיניים לפתיחה במחקפה:-

א. הם רחוקים מלהעריך, כי ביכולתם לבצע לכדם בהצלחה מחקפה ברמת-הגולן, בגלל חולשתם הבסיסית, ובעיקר באויר.

ב. אין סימן כי מצרים מוכנה בשלב זה לחדש הלחימה, דבר הנחשב, כאמור, כעניי הסורים תנאי להשגת הצלחה צבאית משמעותית מצידם.

1. אין נסיבות מדיניות פנימיות או חיצוניות הדוחפות למחקפה (להבדיל מתנובה על ספלת ה-13 ספט').

תרכנית סרדי לכיבוש רמת-הגולן - הערכה

כללי

1. סקירה זו נועדה לכוון ידיעה על תכנית מחקפה סרדי לכיבוש רמת-הגולן החל מסוף ספט' 73 ולהעריך סבירותה.

תרכנית המחקפה הסרדי

2. מקור טוב מסר על קיומה של תרכנית סרדי לכיבוש רמת-הגולן החל מסוף ספט' 73. לפי תרכנית זו תחקופנה כל 5 דיביזיות הסרדי בשני שלבים, כשהן מסתערות מתוך מערכי-התירוס שלהן כחזית:-

א. 3 דיביזיות ה-חי"ר, הערוכות ברצועת ההגנה הראשונה, תחקופנה בשלב ראשון ותכבושנה רצועה של כ-8-10 ק"מ משטח רמת-הגולן.

ב. שתי דיביזיות השריון, הערוכות ברצועת ההגנה השנייה, תנצלנה אח הצלחתן של דיביזיות ה-חי"ר ותשלמנה את כיבושה של רמת-הגולן עד לירדן, אפשר תוך חפיסה ראש-גשר מערבה לו.

ג. שעת ה"ש" מתוכננת לאור אחרון, כאשר כיבוש הרמה כולה (עד לקו הירדן) יושלם תוך יממה ("ע" ועוד 1).

הערכה

התרכנית

3. להערכתנו, מדובר בתרכנית-אב מבצעיה של הצנא הסרדי לכיבוש הרמה. על קיומה שמענו כבר כ-אמר' 73; נראה, כי מאז עברה מספר "שיפוצים". לפי החפיסה הסרדי זהו תרכנית הנרנית וכידינו עדויות, כי הסרדים התאמנו לפיה כמשך השנה. במשך השנה גם הביעונו מספר התרעה, כי מחקפה כהתאם לתרכנית זו עומדת להתבצע.

4. בגירסתה הנוכחית של התוכנית הסורית כוללות המיבילות דלהלן:-

א. אין זכר לנושא האירי במסגרת המחפה המתוכננת. הדבר חסוה; שכן סודעים הסורים, להערכתנו, שכל עוד השליטה באויר הינה בידי ישראל, סיכויי הצלחתם כמחפה יכשתיה קלושים מאד. לכך יש וודאי להוסיף את לקח הקרב האוירי ב-13 ספט', שהמחיש מחדש לסורים את נחיתותם באויר.

ב. לפי התוכנית תוקפה 5 דיביות, קרי - כל ה-סד"כ הלוחם הסורי. דבר זה אינו הגיוני להערכתנו בחנאי המסטר הסורי דהיום. זאת מאחר ובמקרה של כשלון, לא נוחר לסורים כוח משוריין (למעט הכוח הבלתי מאורגן של רפעת אסד) להגנה על דמשק והמסטר. עד כה החשיבו הסורים את ההגנה על מרחב דמשק כמשימה בעלת חשיבות עליונה.

ג. לקביעת שעת ה"ש" לאור אחרון: יתכן, כי הסורים חושבים שיש בעיתוי זה של תחילת המחפה משום יתרון (הקטנה סיכויי תקיפה אוירית על כוחותיהם). אולם, לסורים קשיים רציניים בהפעלת יחידות ועוצבות כלילה. רק לאחרונה החלו הסורים באיסוף קרב לילה, שהתרכזו בעיקר בדרג היחידה (פלוגה, גדוד).

סכירות ביצוע

5. הצנא הסורי ערוך כיום במערך חירום מלא:-

א. כרצועת ההגנה הראשונה ערוכות עתה 3 דיב' ה-חי"ר כמלואן (כולל כ-100 סוללות חת"מ ולפחות 650 טנקים).

ב. יתכן שרצועת ההגנה השניה נתפסה על ידי דיביות השריון או חלקן.

- ג. בנוסף, חסיכה שריון 47, הערוכה בחרמץ, נעה כנראה לפרנח סוריידא (יצויין, כי בחוכנית מוזכרת חנועת חט' זו לשט).
- ד. כ-ח"א, וכנראה גם כזרועות האחרות של הצבא הסורי, כוננות מוגברת (50%).
- ה. אימונים ותרגילים החקיימו לפחות עד ליל 29-30 ספטמבר (כולל תרגילי חת"מ, שריון ו-חי"ר). לא ידוע לנו על היקף האימונים, אך סביר שיחידות (פלוגות וגדודים) ממשיכות כאימוניהם כהיקף מצומצם.
6. מתמנה מצב זו מחבר, כי למרות שלפי החוכנית היו מרכיב התנועות וההכנות צריכות להסתיים עד 24 ספט', הרי שהן נמשכות עדיין.
7. עקרונית ובהתאם לרוקטרינה הסובייטית, ניתן לפתח מתקפה מהיערכות הגנחית. מתקפה מתוך מערך חירום מלא יכולה, איפוא, להתבצע ללא "סימנים מעידים" רבים. עם זאת, הוצאה לפועל של מתקפה סורית, לפי חוכנית זו או אחרת, אינה סבירה בעיחוי הנוכחי, מן הסיבות העיקריות הבאות:-
- א. נראה לנו, כי הסורים רחוקים מלהעריך, כי ביכולתם לבצע בהצלחה מתקפה-רבתי ברמת-הגולן, כגלל יחסי-הכוחות בינם לישראל:-
- (1) כדי לתקוף בגולן, על הסורים להעריך, כי בידיהם עדיפות באוויר, בשריון וב-ח"מ. יתכן, שהם קרובים להעריך שבשריון ב-ח"מ מצבם היחסי טוב; אולם, כדור שאינם יכולים להעריך זאת לגבי יחסי הכוחות האוויריים, שכן עומק סוריה עודו ללא הגנת טילים ואין הם סומכים על הגנת מטוסים.
- (2) זה זמן רב אין הסורים רואים עצמם מסוגלים למתקפה עצמאית (בשונה מניהול "ימי קרב"), אלא מתכננים מלחמה משוחפת עם המצרים. לא נראה לנו, מצד אחד, שהערכה סורית זו נשתנתה, ומצד שני - כי ביכולתה וככוננתה של מצרים לפחות עתה כמתקפה. מכל מקום, החוכנית שלפנינו אינה מאזכרת כלל את השלכות מצרים במתקפה.

- ב. גם משיקולים מדיניים אין העיתוי הנוכחי נוח למחקפה סורית:-
- (1) בזירה הפנימית לא מורגשים כרגע לחצים, העלולים לדחוף את המשטר לקבל על עצמו סיכון בלתי-מחושב של מלחמה ברמת-הגולן.
 - (2) בתחום יחסי החוץ, אין עתה לחץ על סוריה להילחם. הערבים זוכים להישגים בזירה הבינלאומית והתיאום בין מדינות ערב מתקדם, לפחות על פני השטח (ועידת קהיר).

ס י כ ר ס

8. בידינו ידיעה, כי מסוף ספט' 73 צפויה מחקפה-רכחי סורית לכיבוש רמת-הגולן, בה משתתפה כל 5 הדיכויזות, שתזנקנה ממערבי-החירום שלהם. תוכנית המחקפה נראית לנו כמסקפה תוכנית-אב מבצעת סורית, שהסורים אף התאמנו לפיה במשך השנה. אולם, ביצועה עתה ובטווח קרוב אינו סביר, להערכתנו.
9. הצבא הסורי ערוך עתה במרחב החזית במערך חירום מלא. אף כי לפי הדוקטרינה הסובייטית מאפשר מערך כזה מעבר למחקפה, מודעים להערכתנו הסורים להיעדר תנאים צבאיים ומדיניים לפתיחה במחקפה:-
 - א. הם רחוקים מלהעריך, כי ביכולתם לבצע לבדם בהצלחה מחקפה ברמת-הגולן, בגלל חולשתם הבסיסית, ובעיקר באויר.
 - ב. אין סימן כי מצרים מוכנה בשלב זה לחדש הלחימה, דבר הנחשב, כאמור, בעיני הסורים תנאי להשגת הצלחה צבאית משמעותית מצידם.
 - ג. אין נסיבות מדיניות פנימיות או חיצוניות הדוחפות למחקפה (להכדיל מחגובה על מפלת ה-13 ספט').

המטה הכללי

אגף מודיעין

מוד (נ/150.586) 202

טו ניסן תשל"ד

7 אפריל 1974

49 עותק מס

מסמך זה מכיל 16 עמודים

סקירת מודיעין מיוחדת

מ. 38/74

מטרותיה הצבאיות של מצרים במלחמה

כל המוסר תוכן מסמך זה, כולו או קצתו, לירינת אנשים שאינם מוסמכים לכך - עובר על חוקי בטחון המדינה. המוצא מסמך זה נדרש למסרו לתחנה הקרובה של משטרת ישראל או המשטרה הצבאית.

עיקרי הסקירה

1. מבחינה עקרונית תואמים המהלכים העיקריים אותם ביצעו הכוחות המצריים את תוכנית המבצעים "גרנית 2", אשר עוכדה וחוקנה במהלכה של לפחות השנה שקדמה למלחמה.
2. תוכנית המבצעים "גרנית 2" קבעה כיעד האופרטיבי של המיתקפה את כיבושם של המעברים והתבססות להגנה מזרחית להם בקו דמיוני, המחבר את כיר אלעכד בצפון עם ראס סודר כדרום. התוכנית אמרה היחה להתבצע בשני שלבים עיקריים:-
 - א. שלב א' - צליחת התעלה כחזית רחבה ע"י הדרג הראשון האופרטיבי (דיביזיות ה-חי"ר סחובכרות, כל אחת, כחטיבת שנקים כינוניים) וכיבוש ראש גשר רצוף בעומק של 10-12 ק"מ מהתעלה, וזאת עד יום ה"ע" ועוד 2.
 - ב. שלב ב' - כיבוש המעברים וייצוב קו הגנה מזרחית להם ע"י הדרג השני האופרטיבי (2 דיביזיות משוריינות ולפחות 2 דיביזיות ממוכנות), בסיוע עוצבות חי"ר מהדרג הראשון האופרטיבי, וזאת תוך 3-4 ימים מהתחלת המיתקפה במסגרת שלב זה.
3. בתוכנית נקבע שלב כינויים, שהוגדר כ"עצירה טקטית", בין השלמת הביצוע של שלב א' לבין התחלת המיתקפה במסגרת שלב ב'. שלב כינויים זה אמור היה לתת לכוחות את הזמן הדרוש כדי להתארגן לביצוע שלב ב' ולהדוף התקפות-נגד צפויות של כוחות "העתודה האופרטיבית" של צה"ל. במהלך שלב הכינויים אמור היה הדרג השני האופרטיבי לעבור את התעלה. משך הזמן שנקבע לשלב הכינויים אינו ידוע לנו.
4. השרואה של המהלכים הצבאיים אותם ביצעו המצרים בעשרה הימים הראשונים של המלחמה עם אלה שתוכננו על ידם ב"גרנית 2" סלמדת, שלא השיגו את מלוא המשימה אותה קבעו לעצמם במסגרת שלב א'. כוחות ארמיה 3 השלימו, ככל הנראה, רק את משימת הקרב שנקבעה לדיביזיות ה-חי"ר, מבלי שהשיגו את המשימה הישירה של הארמיה. עם זאת נראה, כי ראשי הגשר הדיביזיוניים אוחדו לשני ראשי גשר ארמיוניים - הגם שנמרחק קטן יותר מהתעלה מכפי שתוכנן.

5. הנסיונות החוזרים, שביצעו צוותי קרב על-חטיבתיים מאז בוקר ה-9 אוק' ואילך לפרוץ בכיוון מזרח, נועדו, ככל הנראה, להשלים את השגת המשימה הישירה, שנקבעה לכל אחת משתי הארמיות. כאמור, נכלמו נסיונות אלה וכוחותינו אף הצליחו בכמה אזורים לחימה לדחוק את הכוחות המצריים 1-2 ק"מ חזרה בכיוון התעלה.
6. הגם ששלב א' לא הושג כמלואו, העריך כנראה הפיקוד הגבוה, כי הכוחות הצליחו ליצור מאחז איתן מעבר לגדה המזרחית של התעלה. מאחר וכך העריכו גם, כי הם מסוגלים להתחיל בהכנות לביצוע שלב ב' של "גרנית 2", אפילו לא הושג עדיין שלב א' כמלואו. דומה, כי ניתן לראות בהתחלת העברה כוחות הדרג השני האופרטיבי, כליל 12-13 אוק', סימן מעיד להחלטה זאת.
7. אולם, הצטרפותן יחד של התפתחויות שונות - בהן נודע משקל רב למצב בחזית הסורית - הניעו את הפיקוד הגבוה המצרי להורות על ביצוע שלב ב' של תוכנית המיתקפה לפני שהושלמו כל ההכנות ואפילו בלא שרוכזו כל הכוחות של הדרג השני האופרטיבי מזרחית לתעלה. המיתקפה שהחלה בבוקר ה-14 אוק', הגם שנוצעה כ-סד"כ חסר וכחופזה, חאמה את תוכנית "גרנית 2" מבחינת כיוון המאמצים שהופעלו ע"י שתי הארמיות.

מטרותיה הצבאיות של מצרים במלחמת אוקטובר 73

כללי

1. בדיקה של מסמכי שלל, החקוריים שבויים והשוראתם עם המהלכים האופרטיביים אותם ביצעו הכוחות המצריים בעת המלחמה, מביאים אותנו למסקנה, כי עקרונית תואמות המטרות הצבאיות אשר נקבעו ע"י הנהגחה של מצרים את היעדים האופרטיביים, כפי שנקבעו בפקודה המבצע "גרנית 2 משופר".
 2. פקודה המבצע "גרנית 2 משופר" לא היתה מוכרה לנו לפני המלחמה. אולם, השוראת המידע שהיה כרושתנו עם מסמכי השלל מעידה, כי המהלכים העיקריים של תוכנית המלחמה, כפי שהכרוזם, תאמו את "גרנית 2".
 3. מסמכי השלל המצויים כרושתנו בעת כתיבת סקירה זו, מבטים רק את חלקה של ארמיה 3 בתוכנית "גרנית 2". עם זאת, ניתן לשחזר את המשימות העיקריות שהוטלו על ארמיה 2 ע"י המהלכים אותם ביצעו כוחותיה במהלך המלחמה. זאת, תוך השלמת החסר בידיעות שהיו לנו לפני המלחמה והשלכה מהמשימות של ארמיה 3 על אלו של ארמיה 2.
 4. הסקירה נחלקה לשני חלקים:-
 - א. סכום פקודה המבצע "גרנית 2 משופר".
 - ב. מהלכים עיקריים בעת המלחמה - ברמה האופרטיבית בלבד.
- פקודה מבצע "גרנית 2 משופר" (1)
5. המשימה: ארמיות 2 ו-3 תצלחנה את התעלה ותכבוטנה את האזור המשתרע כין התעלה לכין המבואות המזרחיים של קר המיצרים.

(1)

- א. הסכום מכוסס על המסמכים הנאים:-
 - הוראות הלוחמה האלקטרונית, מפקדה ארמיה 3, מ-28 ספט' 73 (מסמך שלל מצריים: 116/11 מ-14 נוב' 73).
 - פקודה הקרב של מפקד הארטילריה בארמיה 3 מינואר (*) 73 (מסמך שלל מצריים: 149/11 מ-18 נוב' 73).
 - פקודה הקרב של מפקד דיכויזיה חי"ר 7 מ 73 (מסמך שלל מצריים: 424/1 מ-4 ינו' 74).

6. ביצוע המשימה נחלק לשני שלבים עיקריים:-

א. שלב א' - צליחת התעלה בחזית רחבה ע"י הדרג הראשון האופרטיבי (5 דיביזיות חי"ר מתוגברות כ"א כחטיבת טנקים בינוניים) וכיבוש ראש גשר רצוף בעומק של 10-12 ק"מ מהתעלה.

ב. שלב ב' - כיבוש הפיצורים וייצוב קו הגנה מזרחית להם (2) ע"י הדרג השני האופרטיבי (דיביזיות משוריינות 4, 21 ועוד לפחות שתי דיביזיות ממרכות 6, 23. תפקידה של דיביזיה ממרכת 3 במסגרת המכצע אינו ברור די צרכו), תוך הסתייעות בכוחות חי"ר מהדרג הראשון האופרטיבי.

7. לוח זמנים:-

א. ככל המסמכים, המצויים ברשותנו, צויין ה-"ש" למיתקפה "לפני אור-אחרון".

ב. השלמת ביצוע שלב א' חוכננה לסיום יום ה-"ע" ועוד 1 (3) או "ע" ועוד 2 (4).

ג. "עצירה טקטית" (5).

ד. ביצוע שלב ב' אמור היה להסתיים בחום 3-4 ימים מהתחלת המיתקפה במסגרת שלב זה.

(2) היעד האופרטיבי שנקבע לארמיה 3 תוחם במדויק במקורות המוכרות לנו (פרוט ר' נספח א'). כאמור, אין לנו מסמכים המפרטים את הפקודות של ארמיה 2. אולם, על בסיס ידיעות ממקורות שונים ניתן לקבוע, כי היעד האופרטיבי שנקבע לארמיה 2 הוא קו המחבר את כיר-אלענד בצפון עם שדה התעופה רפידים. אשר ל-מורש"ל, קבעה חוכנית "ברנית 2" את ראס סודר כגבול הדרומי של היעד האופרטיבי של ארמיה 3.

מאחר וכיבוש מורש"ל מוכר לנו ממקורות רבים ניתן להניח, כי כיבוש מרחב זה אמור היה להתבצע ע"י כוח משימה עצמאי, באחריות המפקדה הכללית של הכוחות המזוינים.

(3) במינוח המצרי לא קיים יום ה-"ע" אלא יום "ע" 1, שפרושו: היום הראשון למיתקפה, למען הבהירות והשימוש במונחים אחידים, צויין בסקירה זאת יום ה-"ע" כהחאס למקובל ב-צה"ל. מכאן שיום ה-"ע" בסקירה = יום "ע" 1 במסמכים המצריים ו-כ"ו.

(4) המועד המדויק שתוכנן להשלמת הביצוע של שלב א' אינו ברור די צרכו. במקורות הקרב המפורטת של מפקד דיביזיה חי"ר 7 צויין, כי החל מאור ראשון של יום ה-"ע" ועוד 2 על הדיביזיה להיות בכוננות להדיפת התקפת הנגד של "הרזרבות הטקטיות" (חטיבה משוריינת ועוד חטיבה ממוכנת) של האויב. האחדת ראש הגשר הדיביזיוני עם ראש הגשר של דיביזיה חי"ר 19 והארכות להגנה (דהיינו: השלמת המשימה שנקבעה לשלב א'), אמורה להתבצע בהמשך ישר להדיפת התקפת נגד אלה. המועד לסיום הביצוע לא נקבע בפקודה. מאידך גיסא נקבע בחוכנית המבצעים של ארמיה 3, שהמשימה הישירה של הארמיה (=האחדת ראשי הגשרים הדיביזיוניים) תושלם כבר בסוף יום ה-"ע" ועוד 1 (הוראות הלוחמה האלקטרונית של מפקדת ארמיה 3 - מסמך שלל מצריים: 116/11 מ-14 נוב' 73).

(5) משך הזמן שנקבע ל"עצירה טקטית", המפרידה בין השלמת ביצוע שלב א' לבין התחלת שלב ב', לא צויין במסמכים המצויים ברשותנו. [REDACTED] כי בתכנון האב למיתקפה (דהיינו: "ברנית 2") לא נקבע משך הזמן ל"עצירה טקטית". אמור היה להיקבע המועד להתחלת ביצוע שלב ב' האופרטיבי כהחאס "להתפתחויות צבאיות ומדיניות" (דו"ח יחידה [REDACTED] /מפקדה: מה/112 מ-16 נוב' 73).

מהלכים עיקריים בעת המלחמה

8. עד שעות הערב המוקדמות של ה-8 אוק', השלימו דיביזיות ה-חי"ר את צליחת התעלה - כולל חטיבות הסנקים, הנמנות על הדרג השני הטקטי (6) - וייצבו, כלליה, קר מקביל לכביש ה-חח"מ במרחק 5-8 ק"מ מהתעלה.
9. החל מבוקר ה-9 אוק' - נסיון להרחיב את המאחז בכיוון מזרח ע"י הפעלה צרופי קרב. על-חטיבותיים מורכבים מכוחות הדרג השני הטקטי (חטיבת הסנקים וחטיבת ה-חי"ר הממוכן של הדיביזיה). נסיון זה חזר ונשנה גם בימים הבאים.
10. בליל 12-13 אוק' החלו כוחות הדרג השני האופרטיבי לחצות את התעלה והמשיכו בכך גם בליל 13-14 אוק' (7) כן הועברו בשלב זה סוללות טק"א. בבוקר ה-14 אוק' נמצאו בגדה המזרחית של התעלה הכוחות העיקריים הבאים (מצפון לדרום):
 - א. דיביזיה חי"ר 18 ועוד חטיבת סנקים עצמאית 15.
 - ב. דיביזיה חי"ר 2 ועוד חטיבת סנקים 24 (מדיביזיה ממוכנת 23).
 - ג. דיביזיה חי"ר 16 ועוד דיביזיה משוריינת 21.
 - ד. דיביזיה חי"ר 7 ועוד חטיבת סנקים עצמאית 25.
 - ה. דיביזיה חי"ר 19 ועוד דיביזיה ממוכנת 6 ועוד חטיבת סנקים 3 (מדיביזיה משוריינת 4).
 - ו. 14 סוללות טק"א (בכללן 6 סוללות 6-8).

(6) כל אחת מחמש דיביזיות ה-חי"ר, שהיוו את הדרג הראשון האופרטיבי, תוגברה ביום ה-ע" כחטיבת סנקים כיוזניים. חטיבות סנקים אלו היוו את הדרג השני של דיביזיה ה-חי"ר יחד עם חטיבת ה-חי"ר הממוכן של הדיביזיה. בהתאם לתוכנית המבצעים "גרנית 2" נועדו חטיבות הסנקים לעבור את התעלה, אחרי כיבוש ראש גשר בעומק של 8 ק"מ ע"י כל אחת מדיביזיות ה-חי"ר, ציורת חטיבת הסנקים לכל אחת מדיביזיות ה-חי"ר היה כלהלן:

- א. חטיבת סנקים עצמאית 15 - דיביזיה חי"ר 18.
- ב. חטיבת סנקים 24 (מדיביזיה ממוכנת 23) - דיביזיה חי"ר 2.
- ג. חטיבת סנקים 14 (מדיביזיה משוריינת 21) - דיביזיה חי"ר 16.
- ד. חטיבת סנקים עצמאית 25 - דיביזיה חי"ר 7.
- ה. חטיבת סנקים 22 (מדיביזיה ממוכנת 6) - דיביזיה חי"ר 19.

(7) פרט ר' נספח ד' - סדר בניית הכוח ממזרח לתעלה.

11. בכורך ה-14 אוק' פתחו המצרים בהתקפה משוריינת בכיוון מזרח לעבר קו המצרים, זו כרעצה ע"י הכוחות הבאים:-
- א. חטיבת סנקיס עצמאית 15: בציר קנטרה — מלרזה.
- ב. חטיבת סנקיס 24 : מגזרה פירדאן בכיוון צפון-מזרח.
- ג. דיביזיה משוריינת 21 : בציר. אסמאעיליה — טסה.
- ד. כוח מדיביזית חי"ר 7(חטיבת חי"ר מסוכן 28) ועוד חטיבת סנקיס 25: בציר הב'די.
- ה. חטיבת סנקיס 3 ועוד חטיבת מסוכנת 113 (מדיביזיה מסוכנת 6): בציר המיתלה.
- ו. חטיבת סנקיס 22 (ועוד חטיבת מסוכנת 21): בציר עירן מוסא — ראס ג'רנדי.
12. התקפה זו נשכרה באותו היום ובליל 15-16 אוק' החלו כוחות צה"ל לצלוח את התעלה באזור דורטראר.

סיכום ומסקנות

13. השואה של המהלכים הצבאיים אותם ביצעו המצרים כעשרה הימים הראשונים של המלחמה עם אלה שתוכננו על ידם כ"גרנית 2" מלמדת, שלא השיגו את מלוא המשימה אותה קבעו לעצמם במסגרת שלב א'. כוחות ארמיה 3 השלימו, ככל הנראה, רק את משימת הקרב שנקבעה לדיביזיות ה-חי"ר, מבלי ששיגו את המשימה הישירה של הארמיה (8) עם זאת נראה, כי ראשי הגשר הדיביזיוניים אותה לשני ראשי גשר ארמיוניים — הגם שכמרחק קטן יותר מהתעלה מכפי שתוכנן.
14. הנסיונות החוזרים, שביצעו צורחי קרב על-חטיבתיים מאז בוקר ה-9 אוק' ואילך לפרוץ בכיוון מזרח, נועדו, ככל הנראה, להשלים את השגת המשימה הישירה, של כל אחת משתי הארמיות. כאמור, נכלמו נסיונות אלה בתוצאות נכונות אף הצליחו כמסה אזורי לחימה לדחוק את הכוחות המצריים ו-2 ק"מ חזרה בכיוון התעלה (9).
-
- (8) מרט בנספחים א' ו-ב'. הגם שהחימוש המדויק שנקבע ב"גרנית 2" לכוחות ארמיה 2 אינו מוכר לנו, הרי נוכח ההתפתחויות כשש ניתן להניח, כי המסקנה שהסקנו לגבי ארמיה 3 תופסת גם לגבי ארמיה 2.
- (9) מרט בנספח ג' — דיווחים מיומן הארועים של מפקדת ארמיה 3.

15. הגם ששלב א' לא הושג במלואו, העריך כנראה הפיקוד הגבוה, כי הכוחות הצליחו ליצור מאחז איתן מעבר לגדה המזרחית של התעלה. מאחר וכן, העריכו גם כי הם מסוגלים להתחיל בהכנות לביצוע שלב ב' של "גרנית 2", אפילו לא הושג עדיין שלב א' במלואו. דומה, כי ניתן לראות בהחלטה העברה כוחות הדרג השני האופרטיבי, כליל 12-13 אוק', סימן מעיד להחלטה זאת.
16. אולם, הצטרפותן יחד של התפתחויות שונות הניעה את הפקוד הצבאי הגבוה להורות על ביצוע שלב ב' של תוכנית המיתקפה, לפני שהושלמו כל ההכנות ואפילו בלא שרוכזו כל הכוחות של הדרג השני האופרטיבי מזרחית לתעלה. גם מבלי שנודע את כל המניעים והשיקולים, שעמדו בפני הפיקוד הצבאי הגבוה, נודע משקל רב להתפתחויות בזירת הלחימה עם סדריה⁽¹⁰⁾ ולמהוייכות ששט סאדאט כלפי נשיא סוריה. יתכן שההחלטה התקבלה גם כתוצאה מהערכה לא נכונה של מצב כוחות צה"ל כסיני ועוצמתם⁽¹¹⁾.
17. יהיו השיקולים וההתפתחויות אשר היו, ברור כי המצרים חקפו כבוקר ה-14 אוק' ב-סד"כ חסר רבחופזה⁽¹²⁾. למרות זאת חאס כיוון המאמצים שהופעלו כשתי הארמיות את תוכנית "גרנית 2" ותכנונים אחרים שהיו סוכרים לנו לפני המלחמה.
18. סיכום: השוואת המהלכים אותם ביצעו הכוחות המצריים בעת המלחמה עם "גרנית 2" מלמדת, כי נכוונת הפיקוד הצבאי הגבוה היה לבצע את "גרנית 2" על שני שלבים. להערכתנו, קשה למצוא תימוכין לסברה לפיה נקבע מראש, כי עד האופרטיבי של המלחמה, התכנסות בציר ה-חח"מ בלבד.

(10) ב-10 אוק' נהדפו הכוחות העיקריים של הסורים אל מעבר לקו הסגול. ב-11 אוק' פתחו כוחות צה"ל במיתקפה מזרחית לקו הסגול.

(11) [REDACTED] שמענות חצ"א הראה שאין כוחות של צה"ל באזור המיצרים. שמענות זה הוסק, שאפשר לבצע את שלב ב' של תוכנית המיתקפה גם בלא כל ה-סד"כ, שיועד בתוכנית המקורית לבצע שלב זה. [REDACTED] יצוין לכבוש שטח גדול ככל האפשר לפני שחכפה הפסקת אש ולפני ש-צה"ל יצליח להעתיק לסיני כוחות מזירת הלחימה בצפון (דו"ח יחידה [REDACTED] /מפקדה: מה/113 מ-19 נוב' 73).

(12) פרט ה-סד"כ שהופעל ב-14 אוק' - לעיל ס' 11. נוסף לידועות הרבות שהיו לנו לפני המלחמה, לפיהן אסורות היו דיביזיה משוריינת 4 ודיביזיה ממרכנת 23 להשתתף במלואן בכיבוש המיצרים, ניתן להוכיח גם ע"י ידיעה ישירה את החופזה בה נוצע שלב ב' של המיתקפה. חטיבה ממרכנת 6 (של דיביזיה משוריינת 4) אמורה היחה לפי "גרנית 2". להורות את הדרג השני של דיביזיה משוריינת 4 ולפעול ככיוון צפון לג' כל סחאבה. ב-12 אוק' קיבלה החטיבה פקודה מדיביזיה משוריינת 4 להיות נכוונות למעבר התעלה החל מ-122230 אוק' (מסמך שלל מצרים: 342/12 מ-22 דצמ' 73). ככל הידוע לנו, לא עברה החטיבה את התעלה ואילו דיביזיה משוריינת 4 תקפה עם חטיבת טנקים 3 בלבד, שהוגברה זמן קצר לפני ראשית המיתקפה בגדוד מחטיבה ממרכנת 113 (של דיביזיה ממרכנת 6).

19. נספחים:-

- א. נספח א' - תוכנית המבצעים של ארמיה 3 לגבי "גרבנית 2".
- ב. נספח ב' - תוכנית המבצעים של דיביזיה חי"ר 7 לפי "גרבנית 2".
- ג. נספח ג' - דיווחים מיומן הארועים של ספקת ארמיה 3.
- ד. נספח ד' - סדר בניית הכוח ממזרח לתעלה.

נספח א

תוכנית המכעיס של ארמיה 3 - כוחות ומשימות, לוח זמנים

1. ארמיה 3 תצלה את התעלה ולאחר כיבוש ראש גשר במרחק 10-12 ק"מ ממנה תכבש את המיצרים ותתארגן להגנה מזרחה להם. הארמיה תבצע משימה בשני שלבים:-

א. שלב א':-

(1) המאמץ העיקרי:-

(א) צליחת התעלה ע"י הדרג הראשון האופרטיבי (דיכויזית חי"ר 19,7) כליל יום ה-י"ע/י"ק ועד 1 וכיבוש שני ראשי גשרים בעומק 8-10 ק"מ מהתעלה.

(ב) המשימה הישירה של הארמיה הרחבת ראשי הגשרים הדיכויזיוניים והאחדתם לראש גשר ארמיוני בעומק 10-12 ק"מ מהתעלה עד סוף יום ה-י"ע ועוד 1.

(2) המאמץ המשני - חטיבה מסוכנת 1 מדיכויזיה מסוכנת 6 תעבור ביום ה-י"ע ועוד 1 את התעלה, בגזרת דיכויזית חי"ר 19, תתקדם דרומה דרך ראס מלה לכיוון ראס סודאר, ותתארגן להגנה.

(3) פעולות סיוע:-

(א) במקביל לצליחת הכוחות המסתערים של הדרג הראשון האופרטיבי, יונחתו יחידות קומנדו של הארמיה בעומק המשימה הישירה של הארמיה (דהיינו, 10-12 ק"מ מהתעלה). משימתם - להטמין מוצבים מפקדות, מרכזי שליטה וריכוזים מנהלתיים.

(ב) כליל יום ה-י"ע/י"ק ועוד 1 יונחתו שלושה גדודי קומנדו, הנמנים על העתודה של המפקדה הכללית במיצרים ההרריים. משימתם - שיבוש התקדמות עתודות האויב בתוך המיצרים, תוך גריסת אבדות, כמיוחד לכוחות המטוריינים שלו.

(4) "עצירה טקטית" - לשם התארגנות, בלימת התקפות נגד על ראש הבשר הארמיוני וחציית התעלה ע"י כוחות הדרג השני האופרטיבי (דיביזיה משוריינת 4 ודיביזיה 6). כוחות הארמיה בכוננות לביצוע שלב כ'.

ב. שלב כ' (המסימה הסופית של הארמיה) :-

- (1) כיבוש המיצרים ע"י כוחות הדרג השני האופרטיבי, כשיתוף עם כוחות הדרג הראשון האופרטיבי, ביוון המאמץ העיקרי (תוכנן לביצוע ע"י דיביזיה משוריינת 4) דרומית לאגם המר הקטן - צפונה לג'כל מחאבה - שדה התעופה רפידים.
- (2) התארגנות להגנה כקו ראש-סדר - ראש-אלב'נדי - סדר-אלחיסאן - ממזרח לג'כל אלג'די. שלב זה אמור היה להסתיים בתום (3-4 ימים מתחילת המתקפה במסגרת שלב זה.
- (3) סיוע בביצוע שלב כ' - 3 גדודי קומנדו מהעתודה של המפקדה הכללית יונחתו מזרחית למיצרים. משימתם: שיבוש הנרעה כוחות נסוגים במיצרים, מניעת מעבר חבבורות ממזרח למערב וסיוע בהבקעה מערכי האויב.

נספח כ'

תוכנית המבצעים של דיכויזית חי"ר 7 - כוחרת ומשימת, לוח זמנים

ה-סד"כ שתוכנן למלחמה

1. דיכויזית חי"ר 7 ועוד ח"פ-2

- א. חטיבת טנקים עצמאית 25.
- ב. גדוד קומנדו 33 מפג' מועה קומנדו 127.
- ג. גדוד שדה חה"מ 800 מחטיבת חה"מ מעורב 60.
- ד. גדוד כינוני חה"מ 396 מחטיבת חה"מ כינוני 53.
- ה. גדוד מטל"רים 44 מחטיבת מטל"רים 63.
- ו. מפקדת חטיבת מ"כ 70 ועוד גדוד מ"כ 341 פחות שני פלוגות.
- ז. גדוד רקטות ק"ק 2 פחות מחלקה.
- ח. גדוד נ"ט 47 פחות פלוגה ועוד 2 פלוגות מ-ק"ג' נ"ט מחנייע 102.
- ט. גדוד טילי נ"ט (סאגר) 645 פחות פלוגה.
- י. גדוד טילי נ"ט (סאגר) 651 פחות 2 פלוגות.
- יא. מחלקת טילי נ"ט (זחל) מגדוד נ"ט 552.
- יב. פלוגה, פחות מחלקה, מגדוד להכירורים 54.
- יג. גדוד ביטור 60 (בשרים ט.פ.פ.).

- יד. גדר גישור 64 (גשרים פ.מ.פ.).
- טו. פלוגה מגדר גישור ככד 3.
2. כסיוע ישיר: חטיבת שדה חה"מ 45 מדיביזיה משוריינת 4.
3. כסיוע כללי: גדר מאגד חה"מ 2 של ארמיה 3.

תוכנית המבצעים

4. המשימה: צליחת התעלה וכיבוש ראש גשר דיביזיוני בעומק של עד 8-10 ק"מ מזרחית לתעלה; האחדת ראש הגשר עם ראש הגשר של דיביזיה חי"ר 19 מדרום ויצירת ראש גשר ארמיוני בעומק של 10-12 ק"מ מזרחית לתעלה. בשלב כ': סיוע ואכטחה התקדמות דיביזיה משוריינת 4; כיבוש מעבר הג'ידי יחד עם דיביזיה משוריינת 4.
5. מ"ט שלב א':-

- א. המשימה הישירה של הדיביזיה: צליחת התעלה ע"י הדרג הראשון הטקטי (חטיבת חי"ר 8, 12) בגזרה שרוחבה 10.5 ק"מ (סה-ק"מ 133.5 ועד ה-ק"מ 144) וכיבוש ראש גשר בעומק של 3 ק"מ החל מ-י"ש⁽¹⁾ ועד י"ש⁽²⁾ ועוד 3-4 שעות.
- ב. כוננות להרוף התקפות נגד החל מ-י"ש⁽³⁾ ועוד 6 שעות.
- ג. השלמת בניית הגשרים הכבדים ל-רק"מ: י"ש⁽⁴⁾ ועוד 9 שעות.
- ד. סיום צליחת הטנקים של הדרג הראשון הטקטי לצליחת חטיבת חי"ר ממרכן 11 (מהדרג השני הטקטי): י"ש⁽⁵⁾ ועוד 10.30-11 שעות.
- ה. הרחבת ראש הגשר וייצובו עד לעומק של 8 ק"מ מהתעלה ע"י חטיבת ממרכן 11 (מהדרג השני הטקטי) ובשיתוף עם הדרג הראשון הטקטי (חטיבת 8, 12) החל מ-י"ש⁽⁶⁾ ועוד 11 שעות.
- ו. מעבר חטיבת טנקים עצמאית 25 (משלימה את הדרג השני הטקטי) את התעלה החל מ-י"ש⁽⁷⁾ ועוד 11 שעות.

(1) י"ש - האחזרת הגל הראשון של הכוחות המסתערים של הדרג הראשון הטקטי כשפת הגדה המזרחית של התעלה.

- ז. משימת הקרב של הדיכויזיה: ייצור ראש הגשר לעומק של עד 8-10 ק"מ
עד סוף יום ה-"ע" ועוד 1.
- ח. האחדת ראש הגשר הדיכויזיוני עם ראש הגשר של דיכויזית חי"ר 19 ויצירת ראש
גשר ארמיוני רצוף בעומק של 10-12 ק"מ מהחעלה החל מיום ה-"ע" ועוד 2.
בכך חושלם השגת המשימה הישירה של ארמיה 3.
6. שלב ב': ביצוע שלב ב' אמור היה להתחיל בתום המועד שנקבע ל"עצירה טקטית".
כשטמכים המצויים ברשותנו אין פרוט לבני הוכניה ביצוע שלב ב'.

נספח ב'דיווחים על קצב ביצוע שלב א' ע"י קוצבות ארמיה 3 (1)

1. 061400 אוק': התחלת המלחמה.
2. 061424 אוק': היאחזות הגל הראשון של הכוחות המסתערים בגדה המזרחית ("ש").
3. 071130 אוק': דיביזיה חי"ר 7 השלימה את ביצוע המשימה הישירה; התחלת חציית התעלה ע"י חטיבת טנקים עצמאית 25.
4. 081500 אוק': דו"ח מצב של דיביזיה חי"ר 19:-
 - א. חי"ר 2 ו-5 במרחק 5 ק"מ ממזרח לתעלה.
 - ב. חטיבת חי"ר 7 נמצאת עדיין בקו המשימה הישירה (דהיינו: 3 ק"מ מהתעלה).
5. 081600 אוק': מהודעה קרב מס' 1 של ארמיה 3: כוחות ארמיה 3 במרחק 5.5 ק"מ מהתעלה, למעט חטיבת חי"ר 7.
6. 082115 אוק': מהודעה קרב מס' 2 של ארמיה 3 - כוחות ארמיה 3 במרחק 8 ק"מ מהתעלה.
7. 090200 אוק': מתוך פקודת אגף המבצעים לארמיה 3:-
 - א. להילחם משך ליל 8-9 אוק' לכיצוע המשימה הישירה.
 - ב. להשלים הקמת ראש גשר בעומק 10-12 ק"מ מהתעלה ותגבורו כדי להדוף התקפות נגד.
 - ג. להשלים חציית הכוח העיקרי של הארמיה וריכוזו בראש הגשר.
8. 130800 אוק': מתוך דו"ח מצב של מפקדת ארמיה 3 - כוחות ארמיה 3 עדיין נלחמים להשגת המשימה הישירה; נחונים ללחץ מצד האויב.

(1) יומן רישום ארועים ושיחות אחרות של ארמיה 3 (מסמך שלל מצרים: 12/334-ט-20 דצמ' 73).

מד(מ/1.130.586)

מ/202

נספח ד

ס ר ד י

- 16 -

(אחרון)

סדר כניית הכרח ממזרח לחעלה

מס' סדר	הערצה	6 אוק (ערב) ב	8 אוק (ערב) ג	9 אוק (ערב) ד	10 אוק (ערב) ה	11 אוק ו	12 ליל ז	13 ליל ח
1.	דיביזיה חי"ר 18	—						
2.	חטיבת טנקים עצמאית 15	—						
3.	דיביזיה חי"ר 21	—						
4.	חטיבת טנקים 24	—						
5.	דיביזיה חי"ר 16	—						
6.	חטיבת טנקים 14	—						
7.	דיביזיה חי"ר 7	—						
8.	חטיבת טנקים עצמאית 25	—						
9.	דיביזיה חי"ר 19	—						
10.	חטיבת טנקים 22 דיביזיה			—	—			
11.	חטיבת ממרכנת 1 ממרכנת 6			—				
12.	חטיבת ממרכנת 113							—
13.	דיביזיה משורינת 21						—	
14.	(פחות חטיבת 14)							
15.	חטיבת טנקים 3 (דיביזיה							—
16.	משורינת 4)							

4

משרד הבטחון
ארכיון צה"ל ומערכת הבטחון

סורף התיק